

צו לפי סעיף 41 לפקודת הרופאים (נוסח חדש), התשל"ז-1976

החלטה 03-19

בפני:

השופט (בדימוס) אמנון סטרשנוב

בעניין שבין:

הקובל

המשנה למנכ"ל משרד הבריאות

ע"י ב"כ - עו"ד לילך מהודר

לבין:

הנקבל

ד"ר ג'יימס מיכאל רייכמן

ע"י ב"כ - עו"ד עמוס פריד

ה ח ל ט ה

העובדות

1. ד"ר מיכאל רייכמן, יהינו רופא מורשה ובעל מומחיות ברפואה פנימית (להלן – ד"ר רייכמן או הנקבל). הנקבל הועסק בקופת חולים לאומית בירושלים, כרופא משפחה שכיר, מזה 14 שנים (להלן – המרפאה). הגב' (להלן – המתלוננת), יהייתה בטיפולו של הנקבל, והוא סיפק לה מרשמים שונים, ובין היתר לתרופות נגד דכאון ותרופות פסיכיאטריות שונות.

2. בתאריך 16.1.14, עברה המתלוננת ניתוח כריתת רחם בבית החולים שערי צדק. במהלך החדשים ינואר – פברואר היא אושפזה שוב בבית החולים וקיבלה טיפולים ותרופות אנטיביוטיקה, לאחר שחלה החמרה במצבה, בעקבות הניתוח. ביום 26.2.14 פנתה המתלוננת לנקבל והתלוננה על כאבים, ולאחר בדיקתה רשם לה הנקבל כדורי מוקסיפן. ביום 3.3.14, פנתה המתלוננת באמצעות מסרון לנקבל, וביקשה לקבל מרשם עבור כדורי ציפרלקס. בסביבות שעה 19.20 שלחה המתלוננת מסרון נוסף לנקבל, ובקשה להחליף את האנטיביוטיקה, והנקבל השיב לה כי יש להמשיך עם המוקסיפן.

3. בסביבות השעה 20.30 באותו היום, התקשר הנקבל ביוזמתו למתלוננת, שאל לשלומה, והציע כי תבוא לבדיקה במרפאה, למרות השעה המאוחרת. המתלוננת הגיעה למרפאה, והנקבל ערך לה בדיקה גניקולוגית, בעודה שוכבת על מיטת הטיפולים. תוך כדי הבדיקה, נישק הנקבל את המתלוננת בכוח בפיה, הרים את חצאיתה ואת חזייתה, ולאחר מכן בעל אותה, לטענתה למרות התנגדותה ובקשותיה החוזרות ונישנות שיחדל ממעשיו, שכן היא סובלת מכאבים ויש לה תפרים מאז הניתוח שעברה. לאחר שהגיע לסיפוקו המיני, ניקה הנקבל את עצמו במגבת, והתנצל בפני המתלוננת על מעשיו.

4. מיד לאחר האירוע, התקשרה המתלוננת טלפונית לחברתה, וכן לאורה, העובדת במרפאה, ואף שלחה מסרון לפסיכיאטר ד"ר מיקי פולק, שבטיפולו היא הייתה, בו כתבה: "עברתי כעת אונס... אני בהלם, רופא דתי אמריקאי מכירה אותי שנים, אף פעם לא מעבר לפן ההרפואי וזהו, קרה!". עוד באותו ערב היא הגיעה למרפאה לנפגעות תקיפה מינית בבית החולים הדסה, ובבדיקתה נמצאו סימני זרע, שרידי תפרים ודימום. למחרת, דיווחה המתלוננת על המקרה למזכירתו של ד"ר גולדשטיין, המנהל האדמיניסטרטיבי של המרפאה,

אשר זימן אליו את הנקבל לשיחת בירור. בשיחה זו, הכחיש הנקבל בצורה גורפת שבדק את המתלוננת או שקיים עמה מגע מיני.

5. ביום 19.3.14 הגישה המתלוננת תלונה במשטרה נגד הנקבל. בחקירתו, טען הנקבל כי קיים עם המתלוננת יחסי מין בהסכמה. בסיום החקירה, הוחלט על ידי הפרקליטות לסגור את התיק בעילת "חוסר ראיות". ערר שהגישה המתלוננת על החלטת הפרקליטות – נדחה, והתיק הועבר ע"י הפרקליטות לטיפול משרד הבריאות.

הקובלנה

6. בעקבות התנהלותו המפורטת לעיל, הגיש נגדו המשנה למנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' א' גרוטו, ביום 19.9.19, קובלנה על כך שגילה התנהגות שאינה הולמת רופא מורשה במילוי תפקידו, כאמור בסעיף 41 (1) לפקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976, בכך שקיים יחסי מין בכוח עם מטופלת במרפאתו, ללא הסכמתה, במהלך בדיקה רפואית.

דו"ח ועדת המשמעת

7. בעקבות הגשת הקובלנה, התמנתה ועדת משמעת – בהרכב ד"ר יוסי בר – יו"ר, פרופ' אלידן יוסף ועו"ד לינדה שפיר – חברים. בפני הוועדה לא הייתה, למעשה מחלוקת לגבי העובדה שהנקבל קיים יחסי מין עם המתלוננת, והשאלה היחידה שעמדה בפניה הייתה, כלום התקיימו יחסי המין בין הנקבל לבין המתלוננת בכוח, כטענתה, או שמא מדובר ביחסים בהסכמה, כגירסת הנקבל.

8. הוועדה שמעה עדויות רבות, ביניהן את עדות המתלוננת ועדות הנקבל, ובסופו של דבר החליטה, ברוב דעות (ד"ר יוסי בר ועו"ד לינדה שפיר), לקבל את גירסת המתלוננת, שנתמכה אף בראיות נוספות כגון: תלונתה המיידית לחברתה, לפסיכיאטר ד"ר פולק ולמזכירת המרפאה אורה, שהעבירה את התלונה לטיפולו של ד"ר גולדשטיין; פנייתה באותו ערב לבדיקה במרפאה לטיפול בנפגעי תקיפה מינית; סימני הזרע שנמצאו בבדיקה, ועוד. חברי הוועדה לא התעלמו ממצבה הנפשי הקשה של המתלוננת ואישיותה המורכבת, שבאו לידי ביטוי גם במהלך עדותה, אך שוכנעה לחלוטין כי דברי אמת בפיה. יצוין, כי גם העדים ששמעו לראשונה את תלונתה המיידית על האירוע, ציינו כי דבריה נשמעו אמינים לחלוטין. כך, ציין הפסיכיאטר ד"ר פולק בעדותו, כי התרשם "כי זה אמיתי, שזה אמין".

9. מאידך, דחו רוב חברי הוועדה, מכל וכל, את טענת הנקבל כי היחסים התקיימו בהסכמה, על רקע רומנטי, כביכול לאחר שהודה גם כי פיתח בעבר "פנטזיות מיניות" לגביה. הוועדה קבעה כי אין כל יסוד לטענת הנקבל בדבר "קשר רומנטי", כביכול עם המתלוננת, לאחר שהוא פנה ביוזמתו למתלוננת, הזמין אותה למרפאה בשעת ערב מאוחרת, וערך לה בדיקה גניקולוגית, שכלל אינה בתחום סמכותו ומומחיותו כרופא פנימאי. כדבריו הוא בפני הוועדה: "אני לא זוכר בדיקה גניקולוגית חוץ ממנה שהייתה בלי ליווי בלי בעל של החולה...". בתשובה לשאלה מדוע הזמין את המתלוננת למרפאה בשעת ערב מאוחרת, ענה הנקבל: "אני מסכים איתך שלא הייתי תמים, התקשרתי אליה... עשיתי מאמץ שלא יקרה שום דבר...".

10. בדוח שהגישה ביום 19.2.19, הגיעו רוב חברי הוועדה למסקנה הבאה:

"לסיכום, התקיימו בענייננו יסודות העבירה של התנהגות שאינה הולמת לפי סעיף 41 לפקודה, בכך שהנקבל קיים יחסי מין מבלי שניתנה הסכמת המתלוננת ובנסיבות מחמירות בעת שביצע בדיקה גניקולוגית, על אף היותו רופא משפחה ובשעה שטיפל במתלוננת גם בתרופות פסיכיאטריות בשל מצבה הנפשי... תוך הפרת האמון הבלתי מסוייג שנתנה בו שנים רבות".

11. עם זאת, ציינה הוועדה כי: **"לא נוכל לקבוע מעבר לספק סביר כי אכן הייתה חזירה..."**. קביעה זו אינה ברורה לי די הצורך, נוכח טענתה העקבית של המתלוננת כי נאנסה על ידי הנקבל. גירסתה זו, גם לא נסתרה לחלוטין על ידי הנקבל, כפי שעולה מדבריו בפני הוועדה: **"ניסיתי לא להיכנס ולא הרגשתי בפנים..."** אני לא יודע ניסיתי לא חשבתי שהייתי בחוץ כל הזמן". ובמקום אחר: **"תכננתי לא להיכנס, אם נכנסתי או לא אני לא יודע אני לא חושב"**. שנאמר במקורותינו: **"ברי או שמא – ברי עדיף"**.

13. חבר הוועדה בדעת המיעוט, פרופ' אלידן יוסף, סבור כי הדיון וההכרעה בנושא אם יחסי המין שקיים הנקבל עם המתלוננת היו בהסכמה או לא מתייתרים, נוכח העובדה שבכל מקרה עבר הנקבל עבירה אתית בעצם קיום יחסי המין עם מטופלת. עוד מציין בעל דעת המיעוט, כי איננו שותף לדעת הרוב בדבר האמון המלא שיש לתת בדברי המתלוננת, ולדעתו, עדותו של הנקבל אמינה יותר.

14. אשר לאמצעי המשמעת שיש להטיל על הנקבל, קבעו רוב חברי הוועדה, בזו הלשון:

"אין ספק כי מעשיו של הנקבל עומדים במדרג החמור ביותר של התנהגות שאינה הולמת, בניצול מעמדו כרופא כלפי מטופלת מוחלשת, וחומרה יתרה יש לייחס בשל כך שהמעשה נעשה במהלך בדיקה רפואית".

לקולה שקלה הוועדה את אישיותו ומקצועיותו כרופא, כפי שהוברר מחוות הדעת אודותיו, בכך שאיבד את מקום עבודתו הקבוע, הבעת החרטה מצדו, וכן הזמן הרב שחלף מאז האירוע. אשר על כן, החליטו רוב חברי הוועדה שלא למצות את הדין עם הנקבל, והם ממליצים להטיל עליו אמצעי משמעת של התליית רישיון למשך שנתיים.

15. פרופ' אלידן יוסף סבור, בדעת מיעוט, כי מדובר ברופא מסור ואנושי אשר "מעד באופן חד פעמי כתוצאה מחולשה רגעית..." , ולכן ניתן להסתפק בהתליית רישיונו לתקופה של שלושה חדשים בלבד. דעת המיעוט הרבתה לצטט בחוות דעת תקדימים מן הפסיקה, אשר חוששני שמרביתם אינם לענין ואינם ממין הענין. וכי מה הקשר בין עבירה של זיוף מסמך או הגשת תביעות כוזבות למוסד לכיטוח לאומי או שמא העלמת הכנסות ממס הכנסה – לבין עבירה חמורה ביותר של קיום יחסי מין עם מטופלת על מיטת הטיפולים במהלך בדיקה רפואית, תוך ניצול חולשתה הנפשית והגופנית???

החלטה

לענין ההרשעה

16. המלצתם של רוב חברי הוועדה, ד"ר יוסי בר ועו"ד לינדה שפיר, להרשיע את הנקבל בקיום יחסי מין עם המטופלת, ללא הסכמתה, מקובלת עלי לחלוטין, ומבוססת כהלכה בחומר הראיות שבתיק. הוועדה הייתה ערה למצבה הנפשי של המתלוננת, ולמרות שעדותה הייתה מלווה בהתפרצויות ו"קשה עד בלתי אפשרי היה לגרום לה לדבר ברצף ובשקט יחסי", כלשון הוועדה - בחרה הוועדה לתת אמון מלא בגירסתה, ובדין עשתה כך. וכי מה ניתן לצפות מאישה הנוטלת תרופות פסיכיאטריות דרך קבע, עברה קודם לאירוע ניתוח להוצאת הרחם, ולאחר מכן סבלה סבל גופני ונפשי מרובים גם בעקבות האירוע הטראומתי שחוותה - שתעיד באדישות ובשיוויון נפש?

לא מתקבל על הדעת, שאם אכן היה מדובר ביחסים מרצון, כטענתו התמוהה והבלתי סבירה של הנקבל - הייתה המתלוננת מזדרזת להתלונן מיידיית בפני הגורמים השונים שהנקבל אנס אותה, לעבור בדיקה גופנית לא נעימה בבית החולים הדסה, ואף להגיש מאוחר יותר תלונה במשטרה. התנהלותה של המתלוננת לאחר האירוע, כמפורט לעיל, מתיישבת בהחלט עם גירסתה המהימנה ולפיה, יחסי המין עם הנקבל נכפו עליה, בניגוד לרצונה וללא הסכמתה. במאמר מוסגר יוער, כי כידוע, מתלוננות בעבירות מין אינן מזדרזות יתר על המידה בהגשת תלונה, עקב אי הנעימות הכרוכה בכך.

לכך יש להוסיף, כי לא נמצאו בחומר הראיות כל יסוד או סיבה לכך, שהמתלוננת תעליל על הנקבל עלילת שווא ותטען כי אנס אותה. כפי שאף כתבה ברגע של אמת לפסיכיאטר ד"ר פולק, כי ההיכרות ביניהם היא על רקע מקצועי רפואי בלבד.

17. ומאידך – דחו רוב חברי הוועדה את גירסתו המיתממת של הנקבל, כי קיים עימה יחסים בהסכמה, על רקע רומנטי, כביכול. חוששני, כי "הרקע הרומנטי" הלזה, היה קיים כל כולו במוחו הקודח של הנקבל בלבד, אשר הודה בעצמו כי היו לו "פנטזיות מיניות" לגבי הנקבלת, עוד קודם ליום האירוע.

מחומר הראיות עולה בבירור, כי לא היה שום שיתוף פעולה או קשר כלשהו, חברתי או מיני, בין השניים, קודם לתקיפה המינית שהנקבל ביצע בה, וגם לא במהלכו של האירוע. כפי שכתבה המתלוננת לד"ר פולק, מיד לאחר האירוע: "רופא דתי אמריקאי, מכירה אותו שנים אף פעם לא מעבר לפן הרפואי...". יתרה מזאת, הנקבל הוא שהזמין את המתלוננת לבדיקה בשעת ערב בלתי שגרתית, וערך לה בדיקה גניקולוגית, מבלי שהיה מוסמך לכך – עובדות התומכות בעליל בגרסת המתלוננת, כי לא היה כאן כל קשר רומנטי, ואף לא ראשית הסכמה לקיום יחסי מין מצידה.

18. גירסתה האמינה של המתלוננת, כי הנקבל קיים איתה יחסי מין שלא בהסכמתה (או בלשונה, אנס אותה), נתמכת כהלכה בשלל חומר הראיות שהוצג בפני הוועדה: תלונותיה המיידיות בפני חברתה, בפני ד"ר פולק ובפני ד"ר גולדשטיין; פנייתה לבדיקה רפואית עוד באותו ערב; ממצאי הבדיקה; ועוד.

19. מאידך הייתה עדותו של הנקבל כי קיים עם המתלוננת יחסי מין בהסכמה, בלתי מהימנה בעיני הוועדה והיא דחתה אותה, ולא בעלמא. החלטתה של הוועדה מבוססת מהתרשמותה הישירה והבלתי אמצעית מהעדים שהופיעו בפניה, ואין כל מקום להתערב בממצאים אלה. אוסיף רק, מעבר לנדרש, כי שותף אני להתרשמותם השלילית של רוב חברי הוועדה מהנקבל, לאור חומר הראיות המוצק בתיק זה. ראיות אלה הן, בתמצית: הזמנתו של הנקבל את המתלוננת למרפאה בשעה מאוחרת, שאינה שגרתית; העדר כל קשר רומנטי או אחר עם המתלוננת, קודם לאירוע, מלבד במוחו הקודח; הכחשתו הגורפת בפני ד"ר גולדשטיין את האירוע, למחרת היום; ועוד.

20. אשר על כן, הנני מאמץ לחלוטין את עמדת רוב חברי הוועדה ולפיה, ביום 3.3.14, הנקבל קיים יחסי מין עם המתלוננת במרפאתו, ללא הסכמתה ובנסיבות מחמירות, ומרשיע אותו בעבירה של התנהגות בלתי הולמת רופא מורשה, לפי סעיף 41(1) לפקודת הרופאים.

לענין אמצעי המשמעת

21. רוב חברי ועדת המשמעת התייחסו בחומרה ראויה לנסיבות הפרשה דנן, תוך שציינו כי מעשיו של הנקבל "עומדים במדרג החמור ביותר של התנהגות שאינה הולמת". עוד הוסיפה הוועדה וקבעה, כי הנקבל ניצל את מעמדו כרופא כלפי מטופלת חלשה, וחומרה יתרה יש לייחס לעובדה שהמעשה נעשה במהלך בדיקה רפואית. חוששני, כי חומרה יתרה זו בהתנהגותו הנלווה של הנקבל, לא באה לידי ביטוי באמצעי המשמעת המומלץ על ידי הרוב – שנתיים תליית רישיון בלבד – כלל ועיקר.

22. בטרם אחליט על הענש הראוי לנקבל, להלן סקירה קצרה של הפסיקה הרלוונטית במקרים דומים יותר, שאירעו בעבר, בנסיבות דומות. בבג"צ 78/71 ד"ר יוסף מזרחי נגד משרד הבריאות, פ"ד כה(2), 238 נדון מקרה בו התייצבה ביום בהיר אחד אישה אצל מנכ"ל משרד הבריאות, ומסרה לידי מכתב תלונה, בעילום שם, של קרובת משפחה שלה. במכתב טענה המתלוננת, כי בעת שנבדקה ע"י ד"ר מזרחי, שהיה באותה עת רופא נשים בבית החולים ע"ש הלל יפה בחדרה, הוא בעל אותה בניגוד לרצונה, בעת שהיתה על כיסא הטיפולים. מנכ"ל משרד הבריאות הזמין אליו מיד את ד"ר מזרחי לבירור, במהלכו הודה הרופא במעשה הבעילה, באומרו: "זה היה מעשה טירוף". למחרת היום, הגיש ד"ר מזרחי מכתב התפטרות מבית החולים, בנימוק של התערעורתו במצב בריאותו, והבקשה אושרה.

מאחר שהמתלוננת סירבה לחשוף את עצמה, לא כל שכן למסור תלונה במשטרה או להעיד בבית המשפט – הועמד ד"ר מזרחי לדין משמעתי במשרד הבריאות. ועדת המשמעת החליטה להרשיע את ד"ר מזרחי (מבלי שהמתלוננת העידה בפניה), וזאת בהסתמך על הודאתו במעשה בפני מנכ"ל משרד הבריאות וכן נוכח הגשת מכתב ההתפטרות, למחרת יום האירוע.

בעקבות ההרשעה, הטילה עליו הוועדה ענש של שלילת רישונו לצמיתות. עתירתו של ד"ר מזרחי לבג"צ נדחתה, תוך שנקבע ע"י בית המשפט העליון, בזו הלשון:

"... עומדת העובדה שהמערער נכשל כשלון חרוץ במעשה שפל ביותר. לנו אין יסוד להתערב בשיקול דעתו של שר הבריאות להוציא את המערער לתמיד משורות המקצוע שאת כבודו חילל... מחובתו של בית משפט זה לתמוך במי שהופקד על טוהר המידות במקצוע, כאשר זה רואה הכרח להגיב על תופעה מחפירה כזאת בכל חומר הדין, וגם הפעם שקול הכרח זה כנגד התחשבות בנאשם כפרט".

23. בתיק רע"א 8074/06 ד"ר זיאד בן עבד זידאן נ. שר הבריאות, נדון מקרה בו הועמד המערער, רופא שיניים, לדין בבית משפט בעבירות של אינוס ומעשה מגונה כלפי מטופלת. לאחר הרשעתו בבית המשפט, הוא עמד לדין בפני ועדת המשמעת של משרד הבריאות, אשר המליצה לבטל את הרישיון שלו לעסוק ברפואת שיניים, והמלצתה התקבלה על ידי הממונה על הצעדים המשמעתיים, אשר שר הבריאות האציל לו את סמכותו. בית המשפט העליון אישר את ביטול הרישיון של הרופא.

בהחלטה מס. 04-16 בענין ד"ר אלכסנדר ז'וקוב, נדון מקרה של רופא צבאי שעשה מעשים מגונים במספר חיילות בעת שנבדקו על ידו, בכך שהכניס את ידיו מתחת למכנסיהן ותחתונייהן, ונגע באבר המין שלהן, בלא הסכמתן (לא התקיימו במקרים אלה יחסי מין בין הרופא לבין החיילות). רישונו של הרופא נשלל לתקופה של 10 שנים.

סוף דבר

24. לאחר ששקלתי את מכלול נסיבות המקרה החמור שבפניי, סקרתי את הפסיקה הנוגעת לענין, ונתתי דעתי גם לנסיבות המקלות של הנקבל, כפי שפורטו על ידי הוועדה – הגעתי לכלל מסקנה כי אמצעי המשמעת המומלץ על ידי הוועדה הנכבדה, אינו עומד בשום יחס לחומרת התנהגותו של הנקבל, ולא נותר לי אלא לדחות את המלצת הוועדה.

מדובר בעיניי, בהתנהגות מחפירה ביותר מצד הנקבל, אשר בחר לנצל את חולשותיה של המתלוננת – הן מבחינה גופנית, לאחר שעברה ניתוח לכריתת הרחם והן מבחינה נפשית, בהיותו מודע למצבה וכך שהיא נוטלת תרופות פסיכיאטריות, שהוא עצמו נהג לרשום לה. כפי שציינה הוועדה, הנקבל קיים את יחסי המין עם המתלוננת, ללא הסכמתה, במהלך בדיקה רפואית שערך לה, על מיטת הטיפול. כלום יש נסיבות חמורות מאלה? כלום יש מעשה שפל ונקלה מזה?

25. נקבע לא אחת – הן בפסיקת בתי המשפט והן בהחלטות שר הבריאות, או השופט מטעמו – כי יש להתייחס בחומרה יתרה לעבירות מין המבוצעות ע"י רופא כלפי מטופלת, תוך ניצול ציני וחמור של האמון שהמטופלת רוחשת לו. יש לחזור ולהדגיש, כי ככל שהזיקה בין מעשה העבירה לעבודתו של הרופא קרובה והדוקה יותר – כך יהיה אמצעי המשמעת שיוטל עליו כבד וחמור יותר.

26. שקלתי בכובד ראש, אם אין מקום לבטל כליל את רישיונו של הנקבל, נוכח מעשהו החמור והשפל, בצורה כה בוטה ובלתי נתפסת, וזאת בהמשך לפסיקת בתי המשפט בכגון דא, כמצוטט לעיל. אם לא אעשה כן, הרי זאת מתוך התחשבות מסוימת בנסיבותיו האישיות של הנקבל, חלוף התקופה הארוכה מאז האירוע, והכלל הנהוג במקומותינו לפיו, אין הערכאה הגבוהה מחמירה יתר על המידה מהענש שנגזר או הומלץ ע"י הערכאה הדיונית.

אשר על כן החלטתי, ולא בלי היסוס, להתלות את רישיונו של הנקבל, ד"ר מיכאל ג'יימס רייכמן, לתקופה של שמונה (8) שנים, שתחילתם ביום 15.5.19.

27. בשולי החלטה זו, אבקש להעביר את החלטה זו, וכן את חומר החקירה בתיק זה לנציב תלונות הציבור על הפרקליטות, השופט (בדימוס) דוד רוזן, על מנת שישקול לבחון האם הייתה במקרה זה הצדקה לסגירת התיק "מחוסר ראיות". מן הראוי לתת את הדעת לשאלה העקרונית, האם חומר הראיות המוצק למדיי בתיק זה, כך בעיניי, לא הצדיק להגיש כתב אישום לבית המשפט, למרות אישיותה הבעייתית של המתלוננת, ולהותיר את ההכרעה בנושא המהימנות בידי בית המשפט.

ניתן היום, 10.3.19, ג' אדר ב' תשע"ט.

יש להפיץ החלטה זו, כמקובל.



אמנון סטרשנוב, שופט (בדימוס)